

Két színházi este a bukarestiekkel

Somogyi Károlyné felvétele

Jelenet a Chirita naccsága című komédiából

Les précieus, azaz kényeskedők névvel illették a francia társasági szalonok válsztékosnál is válsztékosabb stílussal hivalkodó nyelvtisztogatóit, akiknek buzgó hívei odáig jutottak, hogy egy mást sem értették. Mollère fricskáta őket ellenállhatatlan humorral. A kényeskedőkre kellett gondolni önkéntelenül is Chirita udvartartása láttán, nem csupán azért, mert a puccos naccságáknál sikk egy francia nevelő, hanem mert nagyon árulkodó figurák mozognak **Aleksandri** színpadán. Fél szemmel Párizsra kacsintgatnak, másik szemük meg csipás a vidéki portól, s mivel a képesség szolidabb a vágyánál, beírják a jászvásári levegő „hazai Párizsával”. A kőrök, szelíd vidéki bojárok, sem tehetnek egyebet, ha rövid látszatra is, följobban hazudják magukat a társadalmi ranglétrán.

A létrafokokra hímzett rangkorságra, mint az emberek időtlen gyermekbetegségére épített Tudor Musatescu átálgozása is **Aleksandri** múlt századi komédiájából — így lehetett ma is friss, élétszagú, vidám a játék, mellyel a Bukaresti Nemzeti Színház szombat este bemutatkozott Szegeden. Az előadás **nyelvezetét** eredetiben csak kevesen élvezhették, a karakter, a játék stílusa viszont szembezőkőken, tisztán tárulkozott fel. Radu Boruzescu mozgékony és praktikus díszletei, Miruna Boruzescunak a népviselethől merítő jelmezei jó szolgálatot tettek Horea Popescu elsőprő lendületű, rengeteg mozgást igénylő és a szerepekben nem titkolt önióriánál is elrejtő rendezésének. **Draga Olteanu** hordóidomokkal és kereplőnyelvvel megáldott Chiritája köré népszínműves bőséggel sereglett föl a korabeli társadalom, kétbalkezes szolgálótól a kormányzóig szinte valamennyi fontos, jellegzetes és épületes figurájával.

Lehet fölbecsülni, mi minden fér az olló két szára közé, amit két este nyitottak szélesre a bukarestiek. Vasárnap ugyanis merőben más színházat játszottak. A mai amerikai dráma eredeti tehetőségű szerzőjének, Edward Albeennek 1962-ben írt, világszerte föltűntet keltett darabját, a **Nem félünk a farkastól**. A dráma engem sokban emlékeztet Ravel Bolejárjára, vagy a színpadnál maradvá Csehovra. A látszólagos cselekménytelenesség felszíni tükre alatt kifeszülő belső cselekvések rendkívüli

szívóssággal kibogozott háló-jára, mely könyörtelenül bekeríti-bevonja hőseit, s mint a római cirkuszarénákban földre került gladiátoroknak, nincs belőle menekvés.

A közönség két kitűnő szerep találkozását ünnepelte két kitűnő színésszel. „A szánalom a sajnált személyt lealacsonyító érzelem. Az együttérzés nem lealacsonyító — hirdette Albee a darabjáról. — Engem nem érdekel a szánalom, engem az együttérzés érdekel.” Radu Beligan, ez a sugárzó intellektusú, hihetetlen belső erővel játszó színész és Marcela Rusu, aki a színpadon fölgerjesztett nagy feszültségű áramkört mindig a nő, az asszony, a házastárs ösztö-

neivel tudja le- vagy föltranszpónálni — nem értik el Albee szándékát. Együttérzően bújnak szerepeikbe. A rendező, Michel Fagadau, viszont titkon ügyel rá, hogy a családi harmonia és karrier fölényével érkező fiatalabb pár, Honey és Nick távozásakor utánuk küldje el részvétet a néző, mert belőlük az a fölismerés (a fölismerés kimondása?) hiányzott, amely nélkül nehéz teljes és őszinte életet élni.

*

A Bukaresti Nemzeti Színház társulata, három budapesti és két szegedi föllépés után, tegnap délelőtt hazatért Szegeden két nagyszerű előadás emlékét hágyták.

Nikolényi István

Spittaltól Kecskemétiig

A szegedi Bartók kórus sikere — Amerikai tapasztalatok

A szegedi Bartók Béla Kórus az ausztriai Spittalban megrendezett XI. nemzetközi kórusverseny népdal-kategóriájában harmadik, műdalversenyén pedig első helyezést ért el. A kórus az elmúlt években több nagy sikerű hangversenyt adott Szegeden, nevüket ismeri a kórusmunkák minden barátja, a nemzetközi elismerés és sikorsorozat mégis meglepetéssel volt. Vezetőjükkel, **Rozgonyi** Évával a kórus eddigi munkájáról és terveikről beszélgettünk.

— A törzsgárda már öt éve énekel együtt, korábban Kardos Pál vezetésével, aki nekem is tanárom volt, s én magam is sokat köszönhetek neki. Mivel négy évvel ezelőtt a kórus részt vett a spittali versenyen, az idei meghívást már mint ismerősök kaptuk.

— Milyen volt a verseny színvonala?

— Nincsenek versenytapasztalataim, nem mondhatom, hogy gyenge vagy erős volt a mezőny. De a meghallgatott kórusok mind egyike jól felkészült, igényes kórusmunka alapján kapott meghívást. A népdal-kategória szoros versenyét mutatja a díjazott kórusok közötti minimális pontkülönbség, a műdalversenyben ugyanakkor teljesen szétúzódomott a mezőny. Volt néhány meglepetés. A legutóbbi győztes bécsi kórus például a hatodik helyre szorult vissza.

— Mit tart az együtténeklés alapvető feltételeinek?

— Egy kórus soha nem attól jó, hogy a tagjai egyénileg milyen tehetségesek. Muzikalitásra persze szükség van, hiszen nélkül az emberi munkája az idegrendszerre hasonlítana, de az úgynevezett nagy hangok megnehezítik az együtténeklést megteremtését, az együtténeklés formálódás-akadályai lehetnek.

— Az elmúlt heten újra megkezdődtek a kóruspróbák. Milyen tervei vannak?

— Először a gondokat említésem. Kilencen váltak meg az együtténekléstől, mert befejezték tanulmányaikat, vagy állást változtattak. Többségük négy-öt éve énekel, kiválsuk nagy veszteség. Új tagokat szívesen látunk, de csak aki önként jön. Nálunk nincs felvételi vizsga, csak próba-idő. Az új kórustag egy idő után ugyanis megérzi, való-e kórusba, el tudja-e érni együtténeklés szakmai szintjét, meg tudja-e találni az emberi közösséget. Terveink tehát attól függnek, hogyan módosul a kórus összetétele, merrefelé kell mozdítanunk eddigi mércénket.

— A magyar zeneoktatás eredményeinek híre elterjedt az egész világon.

— Mert nem csinálunk belőle nemzeti titkot. Kodály Zoltán zenepedagógiai munkásságának megismertetése, az úgynevezett Kodály-módszer tapasztalatainak átadása révén a magyar zenekul-

Olvasó brigádok

A szerződéseik példatárában bizonyára egyeduralkodó, hogy üzemi könyvtárak és brigádok kötnék megállapodást. A brigádok tagjai előbb-utóbb állandó olvasókká válnak. Felajánlásaik közül kétségtelenül ez a leghosszabb időre szóló.

Nem titok, hogy szembe-tűnő ellentmondás van a világszínvonalú magyar könyvkiadás és a könyvek olvasottsága között! Néhány esztendeje a Magyar Írók Szövetsége által meghirdetett „Olvasó Népet” mozgalom felhívása közölte a lehorgoló tény: az olvasás az értelmiségiek és a munkások jelentős részénél jobbára alkalmi időtöltés. Nem tartunk ott, hogy a könyv állandó társ, barát legyen minden családban. A munkaidő csökkentése, a több szabad idő sem sokat változtatott a helyzeten. Erről is hivatalos adatok tanúskodnak. Két nagyüzemben, Csepelen és a győri Vagon- és Gépgyárban szociológiai vizsgálat mutatta ki, hogy a több szabad idő sem növelte számottevően az olvasási kedvet. A könyveket — szinte minden korcsoportban és foglalkozási ámban — jóval megelőzi a televíziózás, a kertművelés, férfiaknál a barkácsolás, nőknél a kézi-

munkázás. Kiderült, nem csupán a rendelkezésre álló idő mennyiségén múlik, ki, mikor vesz könyvet a kezébe. Ha hiányzik az igény, ha nem érezzük szükségét az olvasásnak, a több időt is a régi, megszokott életformánk keretei között töltjük el.

Lehet-e magánügy, hogy munkája után ki, hogyan gazdálkodik az idejével? Vannak, akik annak tartják, pedig a társadalomnak is köze van hozzá. Számítalan gazdasági, jövedelem-politikai, szociális intézkedés hat életünkre, melyeknek áttételesen az életforma alakítása is célja. A munkaidő-csökkentés ezek közül szinte a legközvetlenebbül fejezi ki a szocialista társadalom elveit. Az okosan fölhasznált szabad idő hozzásegíti az embereket, hogy összhangba kerüljenek környezetükkel, örömet leljenek munkájukban, áttekinssék munkájuk értelmét. Az érdeklődő, tanuló, olvasó, a világi dolgait rendszerbe foglaló emberek saját kisebb és nagyobb közösségük ügyeit is felelősebben tudják alakítani. Az ismeretszerzés, a megszerzett tudás folyamatos gyarapítása feltétele, hogy a dolgozók mint munkavállalók, és állampolgárok megfelelően tudjanak élni jogaikkal. A

munkában, a hétköznapi életben napról napra új követelmények előtt állunk. Az olvasás rangja ezért több magánügynél. Ezért fontos, hogy a több jusson a könyvekre is.

Különösen a munkásokból szerveződött brigádokban fölbecsülhetetlen jelentőségű, hogy csökkenjen a távolság a műhelyek és a könyvtárak között. A munkások műveltsége: közügy. Ezért nem tekintheti senki formálisnak a vállalásokban is leírt, könyvtárra vonatkozó sorokat. Ellenkezőleg: elismerés jár érte. Tisztelet a fölismerésnek, a szándékainak, amely a munkások életformájának részévé kívánja tenni az olvasást, s kötelezettséget is vállal érte. A brigádok olyan légkört akarnak kialakítani, hogy a meccs és a televízióműsor mellett könyvekről is beszélgesse. Megkeresik és megtalálják a módját, hogy az is könyvet vegyen a kezébe, aki eddig csak az újságot lapozta át. Egymás érdeklődését ismerve ajánlanak kedvcsináló olvasmányt a könyvtárak társaiknak. A szerződésnek nyomán idővel az üzemi könyvtáraként saját házikönyvtáruként használják, otthonosan mozognak polcai között.

V. E.

Falra hányt rajzok

Ezzel a sokat sejtető, (ön)ironikus címmel rendezte meg első, gyűjteményes kiállítását **Kaján Tibor** karikatúra Szegeden, a Móra Ferenc Múzeum képtárában. A tárlatot vasárnap délután nyitotta meg **Pethő** Tibor, a Magyar Újságíró Szövetség

alelnöke, a Magyar Nemzet főszerkesztője.

Kaján Tibor kiállítására érdekes plakát invitál. A rejtelmes mosolyó Kaján—Mona Lisa már előlegezi a tárlat élményeit, gondolatait, Kaján karikatúra-alkatának legjellemzőbb sajátosságait. Nem csupán könnyed kacagást, felszínes élményt ígér ez a kiállítás. Sokkalta inkább elmélyülésre, önvizsgálatra készíti. Töprengő mosolyra, tükörbenézésre, keserű kacajra, reményteljes börtintásra. Mert a kiállító művész filozofikus alkat, elkötelezett publicista, kinek minden ötlete, rajzi leleménye szilárd világnézetéből sarjad. Napjaink egymásba torlódó gondjából, a politikai események vibráló sokaságából, az információk özönéből biztos érzékekkel emeli ki a legfontosabb, legjellemzőbb motívumokat. Egy-egy sikerült karikatúrája gyakran többet ér, mint három-hasábjnyi vezércikk. Rajzai sohasem maradnak meg az egyedi szintjén, mindig általános igazságokat keresnek, mindig mindannyiunkat érintő dolgokról mondanak ítéletet. A karikatúra borotvaes fegyverét a legnemesebb célok szolgálatába állítja, egyszerű lapokkal harcol korunk életveszélyes gondjai ellen (gondoljunk csak a levegőtiszta problémáit feldolgozó sorozatára).

Kaján Tibor „publicisztikai

karikatúrista”, nemcsak azért, mert rajzaival gyakran találkozunk a Magyar Nemzet, a Tükör és más lapok hasábjain. Újságírói alkát, akinek eszköze a szatíra, az ironia és a rajzi vonal. Egyszerre jellemzi karikatúráit a tartalmi mélység, és a rajzi bravúr. S rajzainak két alapvető pillérét az újért lelkesedő művész friss szellem, fogékonysága, ironikus-szatirikus humora fűszerezi. Grafikai világában nem túr sallangokat, kliséket, felesleges motívumokat, de még egy funkció nélküli vonalat sem. Mégis ízesez, zamatosak, grafikai igényűek rajzai. Mindig megtalálja a lényeg kiemelését, a súrítsnek eredeti módját, vibráló ötleteinek egyéni előadását.

Nemcsak napjaink aprócsaprő problémáira, a korunkat foglalkoztató nagy gondokra ismerhetünk rá a Kaján-rajzokban, de személyes életünk pillanataira, érenyeinkre és gyarlóságainkra is. Így válnak mi mindannyian Kaján internationalista karikatúráinak szereplőivé.

Tandi Lajos

Szeptember 17–29:

Duna–Tisza közti napok

Kedden, ma kezdődik s két hétig tart Bács-Kiskun megyében a Duna–Tisza közti napok rendezvénytáborozata. Elsősorban a megye mezőgazdasági és ipari fejlődését mutatják be, valamennyi nagyobb településen kiállításokon és előadásokban, de minden napra jut valami érdekes esemény is. Kecskeméten például a hét köze,

pén vitaminparádé, cukrárszati verseny és borkóstoló lesz. A város éttermeiben, több ezer vendég véleménye alapján díjaznak a legízletesebb ételeket, s a legudvariasabb, legszebben terítő felhasználókat is.

A hét végén szinte minden nagyobb közcsébe és településen szüreti mulatságokat, bálakat rendeznek.

Pályf Katalin